

24 Οκτωβρίου, 1990

[ΠΙΚΗΣ, Δ/στής]

ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 146 ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΘΑΛΛΑΣΣΙΝΟΣ,

Αιτητής,

v.

ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ, ΜΕΣΩ

1. ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ,

2. ΤΟΥ ΕΠΑΡΧΟΥ ΚΕΡΥΝΕΙΑΣ,

3. ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ (ΑΡ. 4),

Καθ' ων η αίτηση.

(Συνεκδικαζόμενες Υποθέσεις Αρ. 345/88, 10/89, 747/89).

-
- 5 Διοικητικό Δικονομικό Δίκαιο — Αίτηση αναστολής πρωτόδικης ακυρωτικής απόφασης εκκρεμούσης εφέσεως — Θεσμοί Πολιτικής Δικονομίας, Δ. 35, θ.18 και θ.19 — Δε δικαιολογείται στην περίπτωση που θα έχει ως αποτέλεσμα τη συνέχιση της παρανομίας και την εξουδετέρωση της πρωτόδικης απόφασης — Το ενδεχόμενο αναστολής δικαιολογείται μόνο σε εξαιρετικές περιστάσεις.
- 10 Συνταγματικό Δίκαιο — Συνταγματικότητα νόμου — Άρθρο 11(2) του Περί Απονομής της Δικαιοσύνης (Ποικίλοι Διατάξεις) Νόμου του 1964 (Ν. 33/64) — Δίκαιο της ανάγκης — Δεν υπάγονται σε συνταγματικό έλεγχο τα νομοθετήματα που ανάγονται στο δίκαιο της ανάγκης και αποβλέπουν στην στήριξη συνταγματικών λειτουργιών που απειλούνται με κατάρρευση.
- 15 Αναθεωρητική Δικαιοδοσία — Δυνάμει του Άρθρου 11(2) του Περί Απονομής της Δικαιοσύνης (Ποικίλοι Διατάξεις) Νόμου του 1964 (Ν.33/64) — Εφαρμοστέες νομολογιακές αρχές αναφορικά με τη φύση και το χαρακτήρα της αναθεωρητικής δικαιοδοσίας που προβλέπεται στο Άρθρο 11(2) του Ν. 33/64 και το δικονομικό πλαίσιο άσκησης της — Η αναθεωρητική δικαιοδοσία του Ανωτάτου Δικαστηρίου
- 20 το οποίο εγκαθιδρύθηκε δυνάμει του πιο πάνω Άρθρου του Ν. 33/64, είναι εκείνη η οποία προβλέπεται στο Άρθρο 146 του Συντάγματος.

Συνταγματικό Δίκαιο — Δεσμευτικότητα δικαστικών αποφάσεων — Κατοχυρώνεται με την παράγραφο 5 του Άρθρου 146 του Συντάγματος.

Δικαστικές αποφάσεις — Καταφρόνηση δικαστικών πρωτόδικων αποφάσεων που εκδόθηκαν δυνάμει του Άρθρου 9(α) του Περί Απονομής της Δικαιοσύνης (Ποικίλαι Διατάξεις) Νόμου του 1964 (Ν. 33/64) — Σύνταγμα, Άρθρο 150 — Εφαρμοστέες αρχές. 5

Αναθεωρητική Έφεση — Το Σύνταγμα δε θεμελιώνει γενικό δικαίωμα έφεσης — Η άσκηση έφεσης δεν αναιρεί την πρωτόδικη απόφαση — Δ. 35, θ. 18 των Θεσμών Πολιτικής Δικονομίας — Εφαρμόζεται τόσο σε αναθεωρητικές όσο και πολιτικές εφέσεις, με την ίδια αυστηρότητα — Διεξάγεται επανεκδίκαση της υπόθεσης — Δ. 35, θ. 3 — Το αντικείμενο της έφεσης περιορίζεται από τους λόγους που τη συνθέτουν. 10

Η απόφαση του Επάρχου Λευκωσίας-Κερύνειας με την οποία η ημερομηνία γεννήσεως του αιτητή-εφεσιβλήτου, αντικαταστάθηκε με προγενέστερη ημερομηνία ακυρώθηκε από το πρωτόδικο δικαστήριο, με έμμεσο αποτέλεσμα τη συνέχιση των υπηρεσιών του ως δημόσιου υπαλλήλου. 15

Ο Γενικός Εισαγγελέας υπέβαλε αίτηση για αναστολή της πρωτόδικης απόφασης προβάλλοντας ως επιχείρημα, εκτός από το έγκυρο της έφεσης, και δυσχέρειες που θα αντιμετωπιστούν με την επάνοδο του εφεσιβλήτου στη δημόσια υπηρεσία που δε θα είναι δυνατόν να αναστραφούν στην περίπτωση που η Δημοκρατία επιτύχει στην έφεσή της. Ισχυρίστηκε επίσης ότι μόνο όταν συντρέχουν εξαιρετικοί λόγοι δικαιοσύνης δικαιολογείται το δικαστήριο να αρνηθεί την αναστολή της πρωτόδικης απόφασης. 20

Ο Γενικός Εισαγγελέας ήγειρε επίσης θέμα αντισυνταγματικότητας του Άρθρου 11(2) του Ν. 33/64 κατά το πρώτο στάδιο της προφορικής του αγόρευσης το οποίο όμως δεν προωθήθηκε στην πορεία των αγορεύσεών του. 25

Ο εφεσίβλητος έφερε ένσταση στην αίτηση για αναστολή και ισχυρίστηκε ότι αναστολή δικαιολογείται μόνο εφόσον συντρέχουν ισχυροί λόγοι. 30

Το Ανώτατο Δικαστήριο απέρριψε την αίτηση, αφού έκαμε εκτενή αναφορά στην αναθεωρητική δικαιοδοσία του Ανωτάτου Δικαστηρίου, η οποία περιήλθε από το Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο στην ολομέλεια του Ανωτάτου Δικαστηρίου, μετά τη θέσπιση του Ν. 33/64 και αποφάνθηκε ότι: 35

1. Ο Ν. 33/64 θεμελιώνεται στο δίκαιο της ανάγκης και αποβλέπει στην πλήρωση του κενού που δημιουργήθηκε από τα γεγονότα που μνημονεύονται στο προοίμιό του και την αποκατάσταση της λειτουργίας της δικαστικής εξουσίας, όπως προσδιορίζεται και εξασφαλίζεται από το Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας. Οι αρχές οι οποίες προκύπτουν από τη νομολογία αναφορικά με τη φύση και το χαρακτήρα της αναθεωρητικής δικαιοδοσίας που δημιουργεί το Άρθρο 11(2) του Ν. 33/64 και σε σχέση με το δικονομικό πλαίσιο μέσα στο οποίο ασκείται, είναι οι εξής:
- (1) Το Σύνταγμα δε θεμελιώνει γενικό δικαίωμα έφεσης. Έφεση μπορεί να ασκηθεί μόνο εφόσον προβλέπεται από το νόμο.
- (2) Η άσκηση έφεσης δεν αναιρεί την πρωτόδικη απόφαση.
- (3) Παρέχεται ευχέρεια στην ολομέλεια του Ανωτάτου Δικαστηρίου να επιλαμβάνεται, εφόσον κρίνεται αναγκαίο, την απ' ευθείας εκδίκαση προσφυγής.
- (4) Ο νόμος δεν περιορίζει την άσκηση της πρωτοβάθμιας δικαιοδοσίας του Ανωτάτου Δικαστηρίου από ένα και μόνο Δικαστή. Μπορεί να ασκηθεί από ένα ή περισσότερα μέλη του όπως ήθελε αποφασιστεί από το Ανώτατο Δικαστήριο στο οποίο παρέχεται η ρυθμιστική αυτή εξουσία.
2. Το θέμα, ως προς το κατά πόσο δικαιολογείται η αναστολή της απόφασης, εξαρτάται από τις περιστάσεις της κάθε υπόθεσης. Αναστολή δίδεται μόνο σε εξαιρετικές περιστάσεις. Στην παρούσα υπόθεση οι λόγοι ακύρωσης της απόφασης του αρμόδιου διοικητικού οργάνου, ανάγονται κυρίως στη μη τήρηση των προβλεπόμενων από το νόμο διαδικασιών. Ενόψει της διαπίστωσης αυτής και κυρίως ενόψει της διαπίστωσης ότι ο παραμερισμός της παρανομίας η οποία έχει επισημανθεί, άπτεται άμεσα των δικαιωμάτων του εφεσιβλήτου καθώς και εκείνων του δημοσίου ως προς το χρόνο αφυπηρέτησης δημοσίων υπαλλήλων, η αναστολή της απόφασης θα ισοδυναμούσε με εξουδετέρωση του αποτελέσματος της πρωτόδικης απόφασης και έγκριση της πρόωρης αφυπηρέτησης του εφεσιβλήτου.

40 *Η αίτηση απορρίπτεται χωρίς έξοδα.*

Αναφερόμενες υποθέσεις:

Attorney - General v. Ibrahim and Others (1964) 3 C.L.R. 195,

<i>Aloupas v. National Bank of Greece</i> (1983) 1 C.L.R. 55,	
<i>Theodorides and Others v. Ploussiou</i> (1976) 3 C.L.R. 319,	
<i>Αθηνής v. Δημοκρατίας</i> (1989) 2 Α.Α.Δ. 71,	5
<i>Republic v. Vassiliades</i> (1967) 3 C.L.R. 82,	
<i>Branco Salvage Ltd v. Republic</i> (1967) 3 C.L.R. 213,	10
<i>Republic v. Georghiades</i> (1972) 3 C.L.R. 594,	
<i>Attorney-General v. Georghiou</i> (1984) 2 C.L.R. 251,	
<i>President of the Republic v. Louca and Others</i> (1984) 3(A) C.L.R. 241,	15
<i>Christoudias v. Republic</i> (1985) 3(B) C.L.R. 1615,	
<i>Georghiou and Others v. Republic</i> (1987) 3(B) C.L.R. 980,	20
<i>Republic v. Nissiotou and Another</i> (1985) 3(B) C.L.R. 1335,	
<i>Nissiotou v. Republic</i> (1983) 3(B) C.L.R. 1498,	
<i>Rousos and Another v. Republic</i> (1985) 3(A) C.L.R. 119.	25

Αίτηση.

Αίτηση από το Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας για αναστολή των ακυρωτικών αποτελεσμάτων της πρωτόδικης απόφασης μέχρι την εκδίκαση της έφεσης που ασκήθηκε εναντίον της εν λόγω απόφασης.

Μ. Τριανταφυλλίδης, Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας με *Α. Παπασάββα*, Ανώτερο Δικηγόρο της Δημοκρατίας και *Γ. Φράγκου*, Δικηγόρο της Δημοκρατίας, για τους Αιτητές-Εφεσείοντες.

Α. Κληρίδη με *Γ. Τριανταφυλλίδη*, για τον Καθ' ου η αίτηση-Εφεσίβλητο.

Cur. adv. vult.

ΠΙΚΗΣ, Δ.: Ο Έπαρχος Λευκωσίας-Κερύνειας υπό την ιδιότητά του ως αρμόδια αρχή για την τήρηση του μητρώου γεννή-

σεων προέβη σε τροποποίηση της ημερομηνίας γεννήσεως του Γρηγόρη Θαλασσινού, του εφεσιβλήτου, ως αποτέλεσμα της οποίας αντικαταστάθηκε η 14/4/1933 με την 21/1/1929 ως ημερομηνία γεννήσεώς του.

5

Η απόφαση ακυρώθηκε στα πλαίσια της αναθεωρητικής δικαιοδοσίας του Ανωτάτου Δικαστηρίου βάσει του άρθρου 146. Έμμεσο αποτέλεσμα της ακύρωσης της απόφασης του Επάρχου και της εξαφάνισης της 14/4/1933 ως ημερομηνίας γεννήσεως του εφεσιβλήτου είναι η συνέχιση των υπηρεσιών του Γρ. Θαλασσινού ως δημόσιου υπάλληλου. Εναντίον της απόφασης ασκήθηκε έφεση από το Γενικό Εισαγγελέα (19/5/90).

10

Σε μεταγενέστερο στάδιο, στις 29/5/90, ο Γενικός Εισαγγελέας υπέβαλε αίτηση για αναστολή των ακυρωτικών αποτελεσμάτων της πρωτόδικης απόφασης (αναστολή πρωτόδικης απόφασης) για τους λόγους που επεξηγούνται στην ένορκη ομολογία του Αναπληρωτή Επάρχου Λευκωσίας-Κερύνειας. Εκτός από την πεποίθηση του ομνύοντα για το έγκυρο της έφεσης μνημονεύονται και δυσχέρειες που θα αντιμετωπιστούν με την επάνοδο του εφεσιβλήτου στη δημόσια υπηρεσία που δε θα είναι δυνατό να αναστραφούν εάν η Δημοκρατία επιτύχει στην έφεσή της. Αντίθετα η απομάκρυνση του εφεσιβλήτου από την υπηρεσία δε θα είχε ανεπανόρθωτες συνέπειες γι' αυτόν ενόψει της δυνατότητας αποζημίωσής του σε μεταγενέστερο στάδιο. Δεν εξετάζονται οι επιπτώσεις που θα προκύψουν στο Γρ. Θαλασσινό ή οι συνέπειες στη δημόσια υπηρεσία από την αναστολή της απόφασης, εκτός από την ευχέρεια για χρηματική αποκατάσταση στην περίπτωση απόρριψης της έφεσης. Στο μεταξύ ο εφεσιβλήτος θα αποστραφηθεί από τα ευεργετήματα της πρωτόδικης απόφασης.

15

20

25

30

Η αίτηση του Γενικού Εισαγγελέα θεμελιώνεται στις πρόνοιες της Δ.35, θ.18 και θ.19 των Θεσμών Πολιτικής Δικονομίας οι οποίοι προσδιορίζουν το δικονομικό πλαίσιο μέσα στο οποίο μπορεί να ασκηθεί έφεση βάσει της επιφύλαξης του Εδαφίου 2 του άρθρου 11 του Περί Απονομής της Δικαιοσύνης (Ποικίλαι Διατάξεις) Νόμου του 1964 (Ν. 33/64). Η επιφύλαξη προβλέπει: "Νοείται ότι τηρουμένου παντός διαδικαστικού κανονισμού, χωρεί έφεσις ενώπιον του δικαστηρίου κατά των ούτω υπό Δικαστού ή Δικαστών εκδιδομένων αποφάσεων."

35

40

Βάσει των Περί Εφέσεων Αναθεωρητικής Δικαιοδοσίας Κανονισμών του Ανωτάτου Δικαστηρίου του 1964 καθιερώθηκε η Διάταξη 35 των Θεσμών Πολιτικής Δικονομίας ως το δικονομι-

κό πλαίσιο για την άσκηση και ακρόαση της έφεσης που προβλέπεται από την πιο πάνω επιφύλαξη.

Εκ μέρους του Γενικού Εισαγγελέα υποβλήθηκαν δύο αγορεύσεις. Η πρώτη από τον κ. Παπασάββα στην οποία επεξηγούνται οι πρακτικές δυσχέρειες και ανωμαλία που αναμένεται να προκύψει από τη μη αναστολή της πρωτόδικης απόφασης προς θεμελίωση της εισήγησης ότι δικαιολογείται η άσκηση της διακριτικής ευχέρειας που παρέχει η Δ.35, θ.18 υπέρ των εφεσειόντων. Η δεύτερη, η συμπληρωματική αγόρευση, υποβλήθηκε από τον ίδιο το Γενικό Εισαγγελέα, μετά από οδηγίες του δικαστηρίου. Καταλήγει ως εξής:-

"Ενόψει της πιο πάνω επιχειρηματολογίας υποβάλλεται ότι η εισήγηση ότι το άρθρο 11 του Ν. 33/64 θα πρέπει να εφαρμόζεται κατά τρόπο που να μην προσκρούει σε συνταγματικές διατάξεις όπως τα άρθρα 30 και 146 του Συντάγματος και για να επιτευχθεί αυτό πρέπει οποτεδήποτε καταχωρείται έφεση εναντίον πρωτόδικης απόφασης δυνάμει του άρθρου 146 του Συντάγματος να παραχωρείται αναστολή της εκτέλεσης της πρωτόδικης απόφασης μέχρι την έκβαση της έφεσης."

Ο εφεσίβλητος έφερε ένσταση στην αναστολή για νομικούς και πραγματικούς λόγους που αναφέρονται στα δικαιώματά του όπως αυτά αποκρυσταλλώθηκαν μετά την πρωτόδικη απόφαση.

Στην προφορική του αγόρευση, στο στάδιο των διευκρινίσεων, ο Γενικός Εισαγγελέας τροποποίησε την εισήγησή του ως προς τις συνέπειες από την άσκηση έφεσης κατά της πρωτόδικης απόφασης που εκδίδεται στα πλαίσια της αναθεωρητικής δικαιοδοσίας που παρέχεται από το άρθρο 11(2) του Ν. 33/64. Οι θέσεις του μπορεί να συνοψιστούν ως εξής:-

Αναγνωρίζεται ότι η άσκηση έφεσης δεν επιφέρει αυτόματα την αναστολή της πρωτόδικης απόφασης. Η αυτόματη αναστολή θα προσέκρουε, όπως εισηγήθηκε, στην κυριαρχία του δικαστηρίου επί της ενώπιόν του διαδικασίας. Όμως η διακριτική ευχέρεια να αρνηθεί αίτηση αναστολής εκ μέρους του εφεσειόντα είναι περιορισμένη. Συσχετισμός της πρωτόδικης και δευτεροβάθμιας δικαιοδοσίας που προβλέπεται στο άρθρο 11(2) του Ν. 33/64 και εναρμονισμός τους με τις πρόνοιες των άρθρων 30 και 146 του Συντάγματος επιβάλλει την κατά κανόνα αναστολή της πρωτόδικης απόφασης μετά την άσκηση έφεσης και την υποβολή αίτησης για αναστολή. Μόνον όταν συντρέχουν εξαιρετικοί λόγοι δικαιοσύνης δικαιολογείται, σύμφωνα με την εισήγηση του Γενικού Εισαγγελέα, το δικα-

στήριο να αρνηθεί την αναστολή της πρωτόδικης απόφασης.

Ο Γενικός Εισαγγελέας έθεσε το θέμα ως εξής:

- 5 "Αυστηρώς ομιλούντες θα έλεγα ότι είναι αυτόματη η αναστολή της έφεσης και δε χρειάζεται καν αίτηση αναστολής, αλλά δεν υιοθετώ αυτή την άποψη ούτε την έχω υιοθετήσει στη συμπληρωματική μου αγόρευση γιατί αυτό θα έλεγα στοιχειοθετεί σεβασμό προς το δικαστήριο. Πιστεύω ότι το πρωτόδικο δικαστήριο το οποίο εξέδωσε πρωτόδικα δικαστική απόφαση πρέπει να ενημερωθεί περί τούτου και να έχει την ευκαιρία να εκφράσει τις απόψεις του. Είναι μέρος της κυριαρχίας της Δικαστικής Εξουσίας να μην καθίσταται ανενεργός η απόφασή του χωρίς να έχει δικαίωμα να αποφασίσει. Διά τούτο λέγω ότι αίτηση αναστολής χρειάζεται πάντοτε και αν δε γίνει είναι η Διόικηση που θα έχει να συμμορφωθεί με την απόφαση."
- 10
- 15

- Η έγκριση αίτησης αναστολής πρωτόδικης απόφασης που εκδίδεται βάσει του άρθρου 11(2) πρέπει να είναι ο κανόνας και η απόρριψη, όπως είπε, η εξαίρεση.
- 20

- Τις θέσεις του ο Γενικός Εισαγγελέας υποστήριξε με εκτεταμένη αναφορά στις συνταγματικές ρυθμίσεις που περιέχονται στα άρθρα 30 και 146 του Συντάγματος και στη νομολογία του Ανωτάτου Δικαστηρίου που τείνει να διαφωτίσει ως προς τη φύση της πρωτοβάθμιας δικαιοδοσίας που παρέχεται στο Ανώτατο Δικαστήριο βάσει του άρθρου 11(2) του Ν. 33/64. Η επιχειρηματολογία του συνοψίζεται ως εξής:-
- 25

- 30 Το άρθρο 146 εναποθέτει την άσκηση της αναθεωρητικής δικαιοδοσίας στο Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο. Η δικαιοδοσία αυτή περιήλθε μετά τη θέσπιση του Ν. 33/64 στην ολομέλεια του Ανωτάτου Δικαστηρίου. Η άσκηση της αναθεωρητικής δικαιοδοσίας σε πρώτο βαθμό από ένα μέλος του Ανωτάτου Δικαστηρίου δεν αναιρεί την αρμοδιότητα της Ολομέλειας ως του ουσιαστικού φορέα της δικαιοδοσίας· έπεται ότι η απόφαση του πρωτόδικου Δικαστή δεν αποτελεί την οριστική επίλυση της εγερθείσας διαφοράς, δεσμευτικής για κάθε όργανο και αρχή της Δημοκρατίας όπως προβλέπεται στην παράγραφο 5 του άρθρου 146. Μετά την άσκηση έφεσης η απόφαση χάνει τον τελεσίδικό της χαρακτήρα και η διαφορά τίθεται ενώπιον του αρμόδιου οργάνου (της ολομέλειας) για οριστική επίλυση. Αφετέρου το άρθρο 30 του Συντάγματος κατοχυρώνει την απρόσκοπτη προσφυγή στα δικαστήρια τα οποία καθορίζει το Σύνταγμα. Μετά τη θέσπιση του Ν. 33/64, αρμόδιο δι-
- 35
- 40

καστήριο για την επίλυση θεμάτων που ανάγονται στη δικαιοδοσία του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου βάσει του άρθρου 146 είναι η ολομέλεια του Ανωτάτου Δικαστηρίου. Και εφόσον η διαφορά δεν επιλύεται από την ολομέλεια το θέμα παραμένει σε εκκρεμότητα, διαπίστωση που καθιστά την αναστολή της απόφασης ουσιαστικό συνεπακόλουθο της έφεσης. 5

Η λογική προέκταση των εισηγήσεων του Γενικού Εισαγγελέα οδηγεί στο συμπέρασμα ότι πρωτόδικες αποφάσεις βάσει του άρθρου 11(2) του Ν. 33/64 στον τομέα της αναθεωρητικής δικαιοδοσίας συνιστούν προκαταρκτική επίλυση της διαφοράς, θέση η οποία προσκρούει στο κείμενο και διατάξεις των προνοιών του άρθρου αυτού της νομοθεσίας. 10

Κατά το πρώτο στάδιο της προφορικής αγόρευσης του Γενικού Εισαγγελέα στις 26/6/90 ηγέρθη θέμα αντισυνταγματικότητας του άρθρου 11(2) του Ν. 33/64 οπότεν δόθηκαν οδηγίες από το δικαστήριο για την υποβολή συμπληρωματικών γραπτών αγορεύσεων για τον επακριβή προσδιορισμό των εισηγήσεων ως προς τη συνταγματικότητα του άρθρου αυτού. Στη συμπληρωματική αγόρευση του Γενικού Εισαγγελέα δεν ηγέρθη θέμα αντισυνταγματικότητας του άρθρου 11(2) αλλά ερμηνείας και εναρμόνισής του με τις συνταγματικές διατάξεις, ιδιαίτερα με τις πρόνοιες του άρθρου 146 και 30 του Συντάγματος. Ούτε κατά την προφορική του αγόρευση ηγέρθη ευθέως θέμα αντισυνταγματικότητας του άρθρου 11(2). 15
20
25

Κρίνω ότι ορθά δεν προωθήθηκε η εισήγηση για αντισυνταγματικότητα του άρθρου 11(2) ενόψει του σκοπού για τον οποίο θεσπίστηκε ο Περί Απονομής της Δικαιοσύνης (Ποικίλοι Διατάξεις) Νόμος του 1964. 30

Ο νόμος (Ν. 33/64) θεμελιώνεται στο δίκαιο της ανάγκης και αποβλέπει, όπως επανειλημμένα διαπιστώθηκε δικαστικά, στην πλήρωση του κενού που δημιουργήθηκε από τα γεγονότα που μνημονεύονται στο προοίμιό του και την αποκατάσταση της λειτουργίας της δικαστικής εξουσίας όπως προσδιορίζεται και εξασφαλίζεται στο Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας. 35

Στην *Attorney-General v. Mustafa Ibrahim and Others* (1964) C.L.R. 195 αποφασίστηκε ότι το δίκαιο της ανάγκης δικαιολογούσε τη θέσπιση του Ν. 33/64 και την εγκαθίδρυση του Ανωτάτου Δικαστηρίου ως ενιαίου φορέα για την άσκηση των λειτουργιών και αρμοδιοτήτων που το Σύνταγμα εναπόθεσε στο Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο και το Ανώτατο Δικαστήριο 40

(High Court). Παρόλο που το Ανώτατο Δικαστήριο στην υπόθεση εκείνη δεν έκρινε χωριστά τις διάφορες πρόνοιες του νόμου συνάγεται από το κείμενο των αποφάσεων που εκδόθηκαν ότι το σύνολο των προνοιών του εδικοιολογείτο από το δίκαιο της ανάγκης. Ως προς ένα τομέα της δικαιοδοσίας του Ανωτάτου Δικαστηρίου που συστάθηκε βάσει του άρθρου 3 του Ν. 33/64 η απόφαση στην *Ibrahim* είναι άμεσα καθοριστική. Η δευτεροβάθμια δικαιοδοσία του Ανωτάτου Δικαστηρίου, που προβλέπεται στο Μέρος Χ του Συντάγματος, μπορεί να ασκηθεί όπως ορίζεται στο άρθρο 11(3) του Ν. 33/64 από τρία μέλη του δικαστηρίου και όχι απαραίτητως από την ολομέλεια του δικαστηρίου, όπως καθορίζεται στο Σύνταγμα. Το δικαιοτικό πλαίσιο των αρχών του δικαίου της ανάγκης έχει επεξηγηθεί σε πολλές μεταγενέστερες αποφάσεις του Ανωτάτου Δικαστηρίου σημαντικότερη των οποίων ίσως είναι η απόφαση της ολομέλειας στην *Aloupas v. National Bank of Greece* (1983) 1 C.L.R. 55. Η μόνη άλλη απόφαση που χρζζει μνείας σ' αυτό το πλαίσιο είναι εκείνη της ολομέλειας *Theodorides and Others v. S. Ploussiou* (1976) 3 C.L.R. 319 όπου αποφασίστηκε ότι η σύνθεση των σωμάτων τα οποία εγκαθιδρύονται για την αποκατάσταση της λειτουργίας των συνταγματικών θεσμών δεν είναι επάναγκες να αντιστοιχεί επακριβώς με την προβλεπόμενη (σύνθεση) από το Σύνταγμα. Ως προς το πλαίσιο λειτουργίας του Ανωτάτου Δικαστηρίου, διαφωτιστική είναι και η σχετικά πρόσφατη απόφαση της ολομέλειας στην *Αθηνής ν. Δημοκρατίας* (1989) 2 Α.Α.Δ. 71, στην οποία λέχθηκαν τα εξής:-

"Η ενοποίηση των δύο Δικαστηρίων επεβάλλετο για την αποφυγή των λόγων που οδήγησαν στην παράλυση του Ανωτάτου Δικαστηρίου και του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου. Το Ανώτατο Δικαστήριο έχει τις αρμοδιότητες και δικαιοδοσίες που παρέχει το Σύνταγμα στο Ανώτατο Δικαστήριο και στο Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο, και η λειτουργία του διέπεται από το Σύνταγμα."

Για να κλείσει αυτό το κεφάλαιο, επαναλαμβάνω ότι δεν μπορεί να εγερθεί θέμα συνταγματικότητας νομοθετικών διατάξεων που ανάγονται στο δίκαιο της ανάγκης, και αποβλέπουν στην υποστήλωση των συνταγματικών λειτουργιών που απειλούνται με κατάρρευση. Νομοθετήματα που βασίζονται στο δίκαιο της ανάγκης ελέγχονται ως προς τη διαπίστωση της ύπαρξης της ανάγκης και της έκτασης που αυτή καλύπτει.

Ο κ. Κληρίδης εισηγήθηκε ότι το άρθρο 11(2) εγκαθίδρυσε διπολικό (two-tier) μηχανισμό για την άσκηση της αναθεωρητικής

δικαιοδοσίας, όπως αναγνωρίζεται και σε δικαστικές αποφάσεις, που υποδιαιρείται σε πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια. Η αναστολή απόφασης του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου εντάσσεται στα πλαίσια που καθιερώνει η Δ.35, θ.18. Αντίθετα με τις εισηγήσεις του Γενικού Εισαγγελέα αναστολή δικαιολογείται μόνον εφόσον συντρέχουν ισχυροί λόγοι.

5

Εξέτασα διεξοδικά τις εισηγήσεις που έχουν υποβληθεί και ερευνήσα κάθε πτυχή του θέματος. Το ερώτημα που εγείρεται δεν απαντάται άμεσα σε καμιά προηγούμενη απόφαση, διαπίστωση που καθιστά το έργο μου ακόμα πιο επίπονο. Όμως σειρά αποφάσεων (σε πολλές από τις οποίες έγινε αναφορά) διαφωτίζουν ως προς τη φύση της δικαιοδοσίας που δημιουργεί το άρθρο 11(2) και προοιωνίζουν την απάντηση:- **Republic v. Vassiliades** (1967) 3 C.L.R. 82, **Branco Salvage Ltd. v. Republic** (1967) 3 C.L.R. 213, **Republic v. Georghiades** (1972) 3 C.L.R. 594, **Attorney-General v. Georghiou** (1984) 2 C.L.R. 251, **Republic v. Louca and Others** (1984) 3 C.L.R. 241, **Christoudias v. Republic** (1985) 3 C.L.R. 1615 και **Georghiou and Others v. Republic** (1987) 3 C.L.R. 980.

10

15

20

Οι αρχές οι οποίες προκύπτουν από τη νομολογία αναφορικά με τη φύση και χαρακτήρα της αναθεωρητικής δικαιοδοσίας που προβλέπεται στο άρθρο 11(2) - Ν.33/64 και σε σχέση με το δικονομικό πλαίσιο μέσα στο οποίο ασκείται είναι οι εξής:-

25

(1) Το Σύνταγμα δε θεμελιώνει γενικό δικαίωμα έφεσης. Έφεση μπορεί να ασκηθεί μόνο εφόσον προβλέπεται από το νόμο [**Attorney-General v. Georghiou** (ανωτέρω)].

(2) Η άσκηση έφεσης δεν αναιρεί την πρωτόδικη απόφαση όπως ρητά ορίζεται στη Δ.35, θ.18. Η αναστολή της εκτέλεσης της ανάγεται στη διακριτική ευχέρεια του δικαστηρίου. Οι θεσμοί που διέπουν την υποβολή έφεσης κατά απόφασης αναθεωρητικού δικαστηρίου είναι ανάλογοι με εκείνους που ρυθμίζουν την άσκηση του ίδιου δικαιώματος σε άλλους τομείς δικαιοδοσίας και εφαρμόζονται με την ίδια αυστηρότητα όπως υποστηρίζει η απόφαση στη **Branco Salvage Ltd** (ανωτέρω).

30

35

(3) Παρέχεται ευχέρεια στην ολομέλεια του Ανωτάτου Δικαστηρίου να επιλαμβάνεται, εφόσον κρίνεται αναγκαίο, την απευθείας εκδίκαση προσφυγής [**Georghiou and Others v. Republic** (ανωτέρω)]. Η ευχέρεια αυτή δεν παρακάμπτει ούτε εξουδετερώνει το δευτεροβάθμιο χαρακτήρα της δικαιοδοσίας του Ανωτάτου Δικαστηρίου οποτεδήποτε προσφυγή εκδικάζεται πρωτοβάθμια από ένα μέλος

40

του Ανωτάτου Δικαστηρίου. Το αντικείμενο της έφεσης περιορίζεται από τους λόγους που τη συνθέτουν [*Republic v. Georghiades* (ανωτέρω)]. Όπως και σε άλλους τομείς της δευτεροβάθμιας δικαιοδοσίας του Ανωτάτου Δικαστηρίου το πλαίσιο μέσα στο οποίο ασκείται είναι εκείνο της επανεκδίκασης όπως ορίζεται στη Δ.35, θ.3. Αν θέμα το οποίο εγείρεται σε προσφυγή δεν έχει επιλυθεί πρωτοβάθμια παρέχεται ευχέρεια στο Ανώτατο Δικαστήριο, στη δευτεροβάθμια δικαιοδοσία του, να προχωρήσει στην επίλυσή του.

5
10
15
Ο χαρακτήρας της δευτεροβάθμιας δικαιοδοσίας βάσει του άρθρου 11(2) του Ν. 33/64 δεν είναι διάφορος από το χαρακτήρα της δευτεροβάθμιας δικαιοδοσίας του Ανωτάτου Δικαστηρίου σε άλλους τομείς όπως διαφαίνεται από την απόφαση *Republic v. Vassiliades* (ανωτέρω). Η προέλευση και φύση της δικαιοδοσίας χαρακτηρίζεται στο πιο κάτω απόσπασμα από την απόφαση του τότε Προέδρου του Ανωτάτου Δικαστηρίου Βασιλειάδη:-

20
25
30
"The jurisdiction of the Court, regarding the question under consideration, is statutory. It is prescribed in the Administration of Justice (Miscellaneous Provisions) Law, 1964, which as stated in its preamble was enacted to remove difficulties arising from 'recent events' impeding the administration of justice; and to create a Judicial organ (a Court) vested with authority to exercise the judicial power 'hitherto exercised by the Supreme Constitutional Court and by the High Court of Justice' both of which had become unable to function at the time, owing to the well known circumstances and conditions created by the 'recent events' referred to in the preamble."

Σε μετάφραση:-

35
40
"Η δικαιοδοσία του δικαστηρίου αναφορικά με το υπό συζήτηση θέμα πηγάζει από το νόμο. Προβλέπεται από τον Περί Απονομής της Δικαιοσύνης (Ποικίλαι Διατάξεις) Νόμο του 1964, ο οποίος όπως αναφέρεται στο προοίμιό του είχε θεσπιστεί για να άρει τις δυσχέρειες που είχαν προκύψει από 'τα πρόσφατα γεγονότα' τα οποία παρακώλυαν την απονομή της δικαιοσύνης: και για να δημιουργηθεί δικαστικό όργανο (δικαστήριο) περιβιβημένο με εξουσία για άσκηση της δικαστικής εξουσίας 'η οποία μέχρι σήμερα ασκείτο από το Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο και από το Ανώτατο Δικαστήριο' η λειτουργία των οποίων κατέστη αδύνατος κατά το χρόνο εκείνο λόγω των καλώς γνωστών περιστατικών τα οποία δημιουργήθηκαν από τα 'πρόσφατα γε-

γονότα' τα οποία μνημονεύονται στο προοίμιο."

(4) Ο νόμος δεν περιορίζει την άσκηση της πρωτοβάθμιας δικαιοδοσίας του Ανωτάτου Δικαστηρίου από ένα και μόνο Δικαστή. Μπορεί να ασκηθεί από ένα ή περισσότερα μέλη του όπως ήθελε αποφασιστεί από το Ανώτατο Δικαστήριο στο οποίο παρέχεται η ρυθμιστική αυτή εξουσία. Ο καθορισμός της άσκησης της δικαιοδοσίας του δικαστηρίου από ένα Δικαστή ανάγεται στην απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου κατά την πρώτη, μετά τη σύστασή του, συνεδρία στις 6/8/64. Επισημαίνεται ότι δεν υπάρχει κώλυμα στην τροποποίηση της απόφασης εκείνης ή της ανάθεσης της πρωτοβάθμιας δικαιοδοσίας σε περισσότερους του ενός Δικαστές του Ανωτάτου Δικαστηρίου.

Καταλήγω ότι η αναθεωρητική δικαιοδοσία η οποία παρέχεται στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο το οποίο εγκαθιδρύθηκε βάσει του άρθρου 11(2) του Ν. 33/64 είναι εκείνη η οποία προβλέπεται στο άρθρο 146 του Συντάγματος. Η απόφαση του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου είναι επιτακτική, δεσμεύει τους πάντες και αποβλέπει όπως κάθε απόφαση που εκδίδεται βάσει του άρθρου 146 στην αποκατάσταση της νομιμότητας.

Η θέση αυτή προκύπτει και από την απόφαση της ολομέλειας του Ανωτάτου Δικαστηρίου στη **Republic v. Nissiotou** (1985) 3 C.L.R. 1335. Εξετάστηκαν στην υπόθεση εκείνη οι συνέπειες πρωτόδικης απόφασης σε σχέση με τις διατάξεις της παραγράφου 4 και 5 του άρθρου 146 και σε συνάρτηση με τις εξουσίες του δικαστηρίου για τιμωρία για καταφρόνηση των αποφάσεων του (Βλ. επίσης την πρωτόδικη απόφαση στην ίδια υπόθεση **Nissiotou v. Republic** (1983) 3 C.L.R. 1498). Το πιο κάτω απόσπασμα από την ομόφωνη απόφαση της ολομέλειας που δόθηκε από τον τότε Πρόεδρο του Ανωτάτου Δικαστηρίου Τριανταφυλλίδη είναι καθοριστικό ως προς το θέμα το οποίο εξετάζεται:-

"Once, under the said subsection (2) of section 11, a Judge of this Court exercises in the first instance the revisional jurisdiction which is vested in the Supreme Constitutional Court under Article 146 of the Constitution, and which has been vested in the Supreme Court by virtue of section 9(1) of Law 33/64, it follows that, at the first instance level, and subject to an appeal in accordance with the proviso to subsection (2) of section 11, a Judge of this Court should possess, for the sake of the proper and complete exercise of the jurisdiction under Article 146, the competence under Article 150 of the Constitution, for the purpose of punishing for contempt in case

of non-compliance with a first instance judgment given by him under Article 146, or for any other contempt of Court impeding, or interfering with, in any way, the exercise by him of the jurisdiction under Article 146, at the first instance level.

5

Consequently, the trial Judge in this case had competence to deal with the application for punishment for contempt of Court which was filed on 1st December 1983 and by means of which he is asked to impose such punishment for alleged non-compliance with his judgment in case 311/83, which he delivered on 14th October 1983, and with his decision in the same case which he gave on 29th November, 1983."

10

Σε μετάφραση:-

15

"Εφόσον βάσει των διατάξεων του Εδαφίου 2 του άρθρου 11 Δικαστής του Ανωτάτου Δικαστηρίου ασκεί σε πρώτο βαθμό την αναθεωρητική δικαιοδοσία η οποία παρέχεται στο Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο βάσει του άρθρου 146 του Συντάγματος, και η οποία έχει εναποτεθεί στο Ανώτατο Δικαστήριο βάσει του άρθρου 9(α) του Ν. 33/64, έπεται ότι πρωτόδικα και τηρουμένου του δικαιώματος της έφεσης δυνάμει της επιφύλαξης του Εδαφίου 2 του άρθρου 11, Δικαστής αυτού του δικαστηρίου πρέπει να έχει, χάριν της ορθής και πλήρους άσκησης της δικαιοδοσίας βάσει του άρθρου 146, την αρμοδιότητα η οποία παρέχεται από το άρθρο 150 του Συντάγματος, προς το σκοπό τιμωρίας για καταφρόνηση σε περίπτωση με συμμόρφωσης με την πρωτόδικη απόφαση η οποία εκδίδεται βάσει του άρθρου 146, ή για οποιαδήποτε άλλη καταφρόνηση του δικαστηρίου η οποία παρακωλύει, ή επεμβαίνει με οποιοδήποτε τρόπο στην άσκηση της δικαιοδοσίας η οποία παρέχεται από το Ανώτατο Δικαστήριο πρωτόδικα.

20

25

30

35

Συνεπώς ο πρωτόδικος Δικαστής σ' αυτήν την υπόθεση είχε αρμοδιότητα να επιληφθεί της αίτησης για τιμωρία για καταφρόνηση του δικαστηρίου η οποία καταχωρίστηκε την 1η Δεκεμβρίου 1983 και με την οποία επιζητείτο η επιβολή τιμωρίας για ισχυριζόμενη παρακοή της απόφασης στην υπόθεση 311/83 η οποία εκδόθηκε στις 14 Οκτωβρίου 1983 και με απόφασή του στην ίδια υπόθεση την οποία έδωσε στις 29 Νοεμβρίου 1983."

40

Η αυτοτέλεια της δικαιοδοσίας του δικαστηρίου που ασκεί αναθεωρητική δικαιοδοσία βάσει του άρθρου 11(2) καταφαίνεται και από την απόφαση της ολομέλειας στη **Rousos and**

Another v. Republic (1985) 3 C.L.R. 119, 125, στην οποία αποφασίστηκε ότι εφόσον προσφυγή εκδικάζεται από ένα μέλος του δικαστηρίου η διαδικασία συνιστά:

"... judicial proceedings pending before the trial Judge and not before the Full Bench of this Court; and, as such recourses were dismissed by the trial Judge for want of prosecution after having been treated prima facie, as abandoned, their dismissals are not final orders against which the present revisional jurisdiction appeals could be filed. Such appeals can only be filed if the trial Judge, after having been moved to reinstate the recourses concerned, refuses to do so." 5 10

Σε μετάφραση:-

"..... δικαστική διαδικασία η οποία εκκρεμεί ενώπιον του πρωτόδικου δικαστή και όχι ενώπιον της ολομέλειας του δικαστηρίου, και εφόσον οι προσφυγές απορρίφθηκαν από τον πρωτόδικο δικαστή λόγω μη προώθησής τους αφού εθεώρησε εκ πρώτης όψεως τις υποθέσεις ως εγκαταλειφθείσες, οι απορρίψεις τους δε συνιστούν τελική διαταγή του δικαστηρίου εναντίον της οποίας οι παρούσες αναθεωρητικές εφέσεις θα μπορούσε να καταχωρηθούν. Τέτοιες εφέσεις (εννοείται αναθεωρητικής δικαιοδοσίας) μπορεί να καταχωρηθούν μόνον εάν ο πρωτόδικος δικαστής, μετά που θα υποβληθεί αίτηση προς τούτο για επαναφορά των υποθέσεων, αρνηθεί να τις επαναφέρει." 15 20 25

Στην άσκηση της διακριτικής ευχέρειας που παρέχεται στο δικαστήριο βάσει της Δ.35, θ.18 τηρούνται οι αναλογίες εκείνες που καθιστούν λειτουργικά δυνατή την άσκηση της δικαιοδοσίας σε σχέση με αποφάσεις αναθεωρητικού δικαστηρίου. Οι διατάξεις της Δ.35, θ.18 είναι προσαρμοσμένες σε αποφάσεις πολιτικών δικαστηρίων που έχουν ως αντικείμενο τη ρύθμιση δικαιωμάτων του ιδιωτικού δικαίου. Το θέμα αυτό είχα την ευκαιρία να πραγματευθώ στη **Christoudias v. Republic** (ανωτέρω) όπου έχει επισημανθεί μεταξύ άλλων ότι:- 30 35

"Suspension of the judgment necessarily entails sufferance of the continuance of a state of illegality. Therefore, only in the most exceptional circumstances will a Court of Law countenance this eventuality. Do such circumstances exist in the present case?" 40

Σε μετάφραση:-

5 "Αναστολή της απόφασης αναπόφευκτα συνεπάγεται ανοχή της συνέχισης της παρανομίας. Επομένως μόνο στις πλέον εξαιρετικές περιστάσεις δικαιολογείται το δικαστήριο να αντιμετωπίσει το ενδεχόμενο αναστολής της απόφασης. Υφίστανται τέτοια περιστατικά στην παρούσα υπόθεση;" (Στην υπόθεση *Liverdos v. Republic* (1985) 3 C.L.R. 936 ο Δικαστής Λ. Λοΐζου διατύπωσε σοβαρές αμφιβολίες αν είναι 10 καν δυνατή η αναστολή πρωτόδικης απόφασης αναθεωρητικής δικαιοδοσίας βάσει της Δ.35, θ.18 υποδεικνύοντας ότι η διάταξη αυτή παρέχει εξουσία για την αναστολή της εκτέλεσης και όχι της απόφασης του δικαστηρίου.)

15 Υποβάλλοντας το ίδιο ερώτημα στην προκείμενη περίπτωση η απάντηση είναι αρνητική. Οι λόγοι για τους οποίους ακυρώθηκε η απόφαση του αρμόδιου διοικητικού οργάνου φαίνονται στην απόφαση και ανάγονται κυρίως στη μη τήρηση των προβλεπόμενων από το νόμο διαδικασιών. Αφετέρου η αναστολή της απόφασης δε 20 συνεπάγεται οποιοδήποτε κώλυμα στην τήρηση του αρχείου γεννήσεων. Οι δυσχέρειες οι οποίες προβάλλονται εκ μέρους της Διοίκησης είναι παρεμφερείς και αφορούν άλλο τομέα της Δημόσιας Διοίκησης. Ο παραμερισμός της παρανομίας η οποία έχει επισημανθεί στην απόφαση άπτεται άμεσα των δικαιωμάτων του εφεσίβλητου καθώς και εκείνων του δημοσίου ως προς το χρόνο αφυπηρετήσεως των δημοσίων υπαλλήλων. Μετά από αυτές τις διαπιστώσεις η αναστολή της απόφασης θα ισοδυναμούσε με εξουδετέρωση του αποτελέσματος της πρωτόδικης απόφασης και την 25 έγκριση της πρόωρης αφυπηρέτησης του εφεσιβλήτου.

30 Κατανοώ πλήρως τις ανησυχίες του Γενικού Εισαγγελέα ως προς τις συνέπειες που μπορεί να προκύψουν σε περίπτωση που η εκδίκαση της έφεσης καθυστερήσει και το αποτέλεσμα είναι ευνοϊκό για τους εφεσείοντες. Η θεραπεία έγκειται στη σύντομη εκδίκαση της έφεσης αφού γίνει αίτηση προς τούτο στην ολομέλεια του Ανωτάτου Δικαστηρίου και εφόσον κριθεί δικαιολογημένη.

35 Η αίτηση απορρίπτεται. Δεν εκδίδεται διαταγή για τα έξοδα.

Η αίτηση απορρίπτεται χωρίς έξοδα.